

VĪVU ZEMJU PROLETĀRIEŠI, SAVIENOJĒTIES!

LENINA KĀROGS

LATVIJAS KOMUNISTISKĀ PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS UN
PREIĻU RAJONA TAUTA DEPUTĀTU PADOMES LAIKRAKSTS

Iznāk kopš 1950. gada 29. marta

Nr. 46 (5895)

Otrdien, 1989. gada 18. aprīlī

Maksa 3 kap.

Lauksaimnieku savienības dibināšanas kongress

15. APRILĪ Rīgā notika Latvijas PSR Lauksaimnieku savienības dibināšanas kongress.

Gandrīz trīs tūkstoši delegātu — pavisam jaunajā savienībā jau iestājušies vairāk nekā 146 tūkstoši cilvēku — sapulcējās, lai noteiktu savas organizācijas vietu sabiedrības revolucionārās pārbūves procesā un ar tās palīdzību produktīvāk risinātu agrārās problēmas, pārejot no administratīvajām uz ekonomiskajām saimniekošanas metodēm.

Kongresu atklāja republikas kolhozu padomes priekšsēdētājs, agrofirmas «Ādaži» priekšsēdētājs A. Kauls.

Par plašu jautājumu loku kongresā runāja lauksaimniecības zinātnes pārstāvji, saimniecību vadītāji un paši ražotāji.

Kaut gan kongresa priekšvakarā kolektīvos notika plaša un detalizēta dokumentu apspriešana, forumā statūtu un programmas pieņemšanas gaitā tika izteikts ne mazums precizējumu un priekšlikumu. Sevišķi asas debātes notika jautājumā par organizācijas statusa noteikšanu — vai tā būs sabiedriska vai sabiedriski politiska organizācija. Kongress noteica, ka Lauksaimnieku savienība būs sabiedriska organizācija. Kongresā ievēlēja savienības vadības orgānus. Par tās priekšsēdētāju kļuvis A. Kauls.

Kongresā, kura darbā piedalījās biedri A. Briļš, I. Kežbers un V. Soboļevs, runāja Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs A. Gorbunovs.

LATINFORM

VESELU ceļienu bija izdevība vērot, kā kolhozā «Sarkanā ausma» rit sējas darbi.

Viss sākās ar veikalu, — jau kopš agra rīta pie Priekuļu mehāniskajām darbnīcām atradās Preiļu kooperatīvā veikala «Lidumnieks» pārdevējas ar lauciniekiem aļvestājieni gurķiem, desu, linsēklu eļļu. Mūsu ierašanās brīdī pie darbnīcām bija vairs tikai miglotāju posms. Pārējie jau ar sauli rāvās uz lauka, strādāja arī organiskā mēslojuma vedēju brigādē.

Pirmajā iecirknī, braucot gar Razriekas kalniem, sastopam klētnieci Līgu Silicu. Viņai darba pašlaik gana — jāizsniedz sēklas graudi: auzas, mieži, zālāju sēklas. Pat jāskatās, kura ataudzējuma tās ir.

Aiz kalniem paveras skats uz Vilkdobju meliorēto masīvu. Garā virtenē brauc pa tīrumu kultivētāji. Turpat strādā arī akmeņu vācēji. Mazliet tālāk ar «T-150K» lauku auzām galavo Staņislavs Jaševs, Roberts Vaivodis. Ceļa labajā pusē darbojas sējēji Aivars Skuvelis, Francis Pauniņš, Roberts Rubens.

Ar viņiem kopā iecirkņa priekšnieka palīgs Iānis Pūdžs un kolhoza galvenais agronoms Bronislavs Zalāns.

Vienā no laukiem ieraugām lielu cisternu un autoceltni blakām. Te šķidrā kompleksā mēslojuma iestrādātājam Voldemāram Balceram neliela kļūme. Bet pēc laiciņa viņš jau turpina darbu.

Pašā tālākajā Vilkdobju nostūrī, kur vēl palikušie oši un kļavas liecina, ka te kādreiz mituši cilvēki, traktoristu Jāņa Irbes un Jāņa Pastara vadītā tehnika nošļūc augšni. Vietām ir akmeņi, vietām stieģ traktori, tomēr darbs pakāpeniski virzās.

Atpakaļ braucot, mans ceļabiedrs kolhoza galvenais agronoms

Vārpas sūta sveicienus

Bronislavs Zalāns piestāj pie ziemas kviešu lauka, kas kā zaļa, līdzīga strēmele aizstiepijas gar mežmalu. Agronoma sejā prieks par spēcīgo zelmeni.

Bet pie tīruma, kurā strādā sējēji, jau piestāj autobuss, un pavāre Sandra Volonte daļa siltas pusdienas.

Kolhozā seja rit spraigi. Lidz vakardienai bija iesēti 45 procenti vasarāju, no tiem 57 procenti graudaugu. To sēju plānots pabeigt šonedēļ. «Kariupeļu laiks» iecerēts ap 10. — 15. maiju. Zemei jāiesilst.

...Gulst zemē sēklas graudi. Un ar tiem rudens vārpas jaunās ražas vārps sūta sveicienus...

ATTELOS:

klētniece Līga Silica (augšējā attēlā);

sātīgas pusdienas gatavo S. Volonte;

apsēto lauku pārskata sējēji A. Skutelis, F. Pauniņš, R. Rubens, galvenais agronoms B. Zalāns, iecirkņa priekšnieka palīgs J. Pūdžs;

labākie kultivētāji S. Jaševs, R. Vaivodis.

J. SILICKĀ teksts un foto

● 22. aprīlis — sestdienas talka

Pēc LTF iniciatīvas

JAU pagājušā gada rudenī Līvānu būvmaterialu un konstrukciju kombināta LTF grupa pieņēma lēmumu nopietni uzsākt uzņēmuma teritorijas labiekārtošanu un apzaļumošanu. Tagad, kad ir pienācis pavasaris, laiks realizēt plānoto. Viens no posmiem būs 22. aprīļa sestdienas talka.

Teritorija ir sadalīta pa iecirkņiem, kas pie der katrai uzņēmuma struktūrvienībai, ievēlāti

atbildīgie. Darbus koordinēs štābs, ko vadīs kombināta galvenais inženieris A. Dalka. Bet izveidotā LTF grupas apzaļumošanas komisija organizē lielā daudzumā dēstu piegādi no Kalsnavas.

Tas arī būs uzņēmuma kolektīva ieguldījums kustībā «Par sakoptu Latviju».

I. IVANOVA

MASVEIDA pavasara darbi rit arī K. Marksa kolhozā.

Pavisam jāiesēj 964 hektāri graudaugu, 55 hektāri lopbarības biešu. Lidz vakardienai bija iesēti 21 procenti graudaugu un 10 procenti lopbarības biešu. Jākodina 234 tonnas graudu. Izsējai sagatavotas jau 140 tonnas.

Kā allaž, atbildīgā darba cēlienā ir savi pirmirindnieki. Saimniecībā priecājas par Pāvela Bogdanova, Ivana Astratova, Evalda Cīrša,

Valentīna Paukštes veikumu augšnes kultivēšanā. Arī par to, ka cītīgi graudaugu sēj Pēteris Garckains, Vladimirs Ivanovs, Nikolajs Kirillovs. Pavasara arums vistabāk sokas Albertam Jezupovičam un Jānim Rubinam, bet augšnes šūķšanu viskvalitatīvāk veic Boriss Jakovļevs un Aleksandrs Ivanovs.

Kolhozā ir ieradusies talcinieki. Preiļu 1. vidusskolas skolēni no tīrumiem novāc akmeņus.

A. VELORE

Par tautas cienīgu, leņinisku suverenitāti

Viens no galvenajiem pārbūves uzdevumiem — tiesiskas padomju valsts izveidošana. Līdzās vairāku likumprojektu, arī jaunas Konstitūcijas projekta izstrādei, nozīmīgs notikums mūsu republikas dzīvē bija nesentotikušais Radošo savienību valžu apvienotais plēnums «Vīnes konference. Cilvēku un tautu tiesības Latvijā». Tajā Latvijas suverenitātes jautājumi tika aplūkoti no starptautisko tiesību pieredzes un PSRS saistību viedokļa, parakstot Vīnes dalībvalstu tikšanās Noslēguma dokumentu. Šis raksts tapis vēl pirms augšminētā plēnuma, taču tā galvenās tēzes un atziņas sakrīt ar plēnumā paustajām pamatatziņām, papildina ar konkrētu materiālu un dažiem argumentiem, balstītiem vēstures, sociālās dzīves un kultūras realitātēs. Tajā nav apieta arī Latgales, tai skaitā — Preiļu rajona situācija.

PĒTERIS ZEILE,
profesors, filozofijas
zinātņu doktors

AIZVADITĀ GADA nogalē pasaule atzīmēja četrdesmitgadi, kopš ANO pieņēma deklarāciju par tautu un cilvēku suverenitātes tiesībām, bet nupat, 25. martā, arī četrdesmitgadi kopš staliniskās noziedzības pret mūsu tautu — otras masveidīgās cilvēku izsūtīšanas, kas jau tā mazo latviešu tautu sarucināja par 42 tūkstošiem (ap 10 tūkstoš ģimenēm). Šī asociācija liek secināt, cik postoša tautai var būt suverenitātes zaudēšana un tās integrēšana beztiesiskā, diktatoriskā represīvā, centralizēti administratīvi birokrātiskā režīma valstī ar zemāku kultūru, civilizāciju un dzīves līmeni.

Latviešu tauta līdz ar citām tās etnogrāfiskajā teritorijā dzīvojošajām tautām ir pelnījusi tiesiskas republikas statusu, pelnījusi suverenitāti, jo paties (neformāls) valstiskums ir katras tautas likumīgās tiesības. Par latviešu valodas, kultūras un saimnieciskās dzīves patstāvību jau lestājās jaunie latvieši, bet pirmie raksti, kuros bija pausta doma par Latvijas neatkarīgu valstiskumu, tika publicēti 1905. gadā ārzemēs. Par to būtībā cīnījās tie, kas «ar karstām sirdīm krita» un tie Latgales pārstāvji, kas 1917. gadā pieņēma rezolūciju par atdalīšanos no Krievijas Vitebskas guberņas (kuras sastāvā tā atradās no 1772. gada) un apvienošanās ar Vidzemi un Kurzemi, lai izveidotu kopīgu suverēnu valsti. Pasaules kara gados tapusi Raiņa un citu atklātības darbinieku doma par «brīvu Latviju brīvā Krievijā» pēc 1917. gada Februāra un jo īpaši pēc Oktobra revolūcijas pārauga domā par pilnīgu latviešu tautas pašnoteikšanos un suverenitāti. To pauda L. Lācis savā runā 1917. gada 22. marta vēsturiskajā sanāksmē par Latvijas autonomijas formu, Raiņis «Daugavā», runās un vēstulēs. Pauda dažādu virzienu organizācijas, kultūras biedrības un padomes. Pašnoteikšanos, valstiskumu kā tautas saglabāšanas un kultūras progresa visdrošāko izpausmi.

Mūsu tauta pelnījusi vispusīgu un patiesu suverenitāti, jo tā vairākus gadu tūkstošus dzīvo Baltijas un Daugavas krastos, tās valodai ir ap pieci tūkstoši gadu, bet tagad tā piedzīvo ceturto (no pastāvošajām septiņām) atmiņas pakāpi. Tai nav citas reālas, tiesiskas telpas, kur visoptimālāk attīstīt savas eksistences iespējas, valodu un kultūru kā savās vēsturiskajās etnogrāfiskajās robežās.

Kad savu neatkarības iedibināšanas dienu atzīmē kādreizējās Kurzemes kolonijās Gambija un Tobago (Trinidadē un Tobago), Maskavas raidījumā «Laiks» uzstājas šo suverēno, starptautiski (arī PSRS) atzīto valstu sūtni un stāsta par savu laimīgi piebildīto likteni. 11. novembris bija gaiša diena ne tikai tāpēc, ka spoži spīdēja saule, bet arī tāpēc, ka Rīgas pils torni uzvijās nacionālais karogs, daudzi

apzinājās, ka tā ir vēsturiski nozīmīga mūsu tautas glābšanas diena, Lāčplēša diena. Šis dienas vakarā TV «Laikā» uzstājās Čehoslovākijas sūtnis Maskavā — tika svinīgi atzīmēta Čehoslovākijas valstiskuma septiņdesmitā gadadiena. Pēc viņa uzstāšanās Angolas sūtnis, — 11. novembris ir Angolas kā neatkarīgas valsts proklamēšanas diena. Par Latviju šajā raidījumā nekas netika pateikts, vienīgi meiteinformācija ziņoja, ka tās teritorijā nākamajā dienā gaisa temperatūra svārstīsies no +2 līdz +7 grādiem.

Mūsu tauta pelnījusi svāra un cieņas pilnu suverenitāti arī tāpēc, ka tā 700 bezgala garus gadus smakusi verdzības jūgā; desmiti tūkstoši latviešu strēlnieku atdeva savas dzīvības, cīnīdamies par savas tauta brīvību Latvijā, Krievijas plašumos, Ukrainā, nosargājot viskrieviskākajos brīžos padomju varu. Ne katrs no viņiem bija liecinieks, taču visi viņi ticēja Leņinam, kas atzina visu — lielo un mazo tautu tiesības uz pašnoteikšanos līdz pat tiesībām izstāties no Krievijas sastāva.

Pirmais padomju brunoto spēku virspavēlnieks Jukums Vācietis savā grāmatā «Latviešu strēlnieku vēsturiskā nozīme» (kas vēl gaida savu izdošanu un garīgo dzīvi Latvijā) un tautas dzejnieks šī vārda visticamākā nozīmē Aleksandras Čaks strēlnieku varoneposā «Mūžības skarbie» ir pauduši apbrīnojami viedoti, dialektisku, pašas vēstures nosacītu domu. J. Vācietis: «Latviešu strēlnieki cīnījās priekš brīvas Latvijas (...). Mums latviešiem vajadzēja pabalstīt Krievijā to partiju, kura atzina mūsu brīvību un patstāvību. (...) Latviešu strēlnieki savā masā bija un palika nacionālisti šī vārda vislabākajā nozīmē. (...) Latviešu strēlnieki sārta labi, ka, ja Krievijā atgriezīsies reakcija, līdz ar to Baltijā visa vara nāks reakcijas rokās. Tādēļ, cīnoties pret Krievijas reakciju, latvieši izcīnīja brīvību Baltijā, likdami pamatus brīvai Latvijai»

Jā, tie nebija ne karakalpi, ne landsknehti, kā viņus sauca reakcija, bet brīvības cīnītāji, kas ticēdas darīt svābadas visas tautas, tai skaitā lietuviešus, latviešus, igauņus, somus. A. Čaka «Mūžības skartajos» nodalā «Strēlnieku atgriešanās» savu sintēzi gūst «septiņsimt gadu slāpētās zemnieku tautas dvēseles kvēlojošā lava», strēlnieku pelnītā slava, izcīnot Krievijai un tās pagātnē apspēstajām tautām brīvību. Cauri ārejai bravūrai un spītam izvijās apzina, ka ar plivojošu sarkanbaltsarkanu karogu Latvijā viņi atgriežas nevis, lai saņemtu gatavu citu izcīnītu uzvaru. Atgriežas ar ciešu pārliecību, ka Latvijas brīvību kaldinājuši arī viņi, cīnoties pret «visādām baltgvardu salašņām», izcīnījušies, esot telpiski tālu, taču līdzās tiem, kas grāva bermontiešus Latvijā.

Ne velti totalitāristi — stalinisti un neostalini — negribēja šo izcīlo mūsu tautas dēlu grāmatu izdošanu.

(Turpinājums sekos.)

Šajās dienās Līvānos uz afišām parādījās noslēpumaini burti MD. Atšifrējums vēstīja, ka pilsētā sākas Mākslas dienas.

MD. Es tos saistīju vēl ar mākslinieces Marijas Dubiņinas iniciāļiem. Un pilnīgi pamatoti. Bez Marijas Dubiņinas kūšājosās enerģijas, darba un virzītājspēka grūti iedomāties šo svētku norisi pilsētā. Tieši viņa ir bijusi iniciatore daudziem vērienīgiem notikumiem pilsētas mākslas dzīvē. Kaut val pieņēru rīkošanā Līvānos.

Un tāpat — MD un MD. Bet — visu pēc kārtas.

12. aprīlis. Gadskārtējo Mākslas dienu sākums pilsētā bez liekas pompas un vērienīguma. Klusināti, bet ne pieticīgi. Republikāniskā

Mākslas dienas—89 Līvāni: MD

projektēšanas un mājbuves tresta un Līvānu eksperimentālās koksnēs konstrukciju rūpnīcas zālēs Latvijas PSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka Jāņa Anmaņa, keramiķa Pētera Ušpeļa un Marijas Dubiņinas darbu izstādes, piedaloties pašiem māksliniekiem (izņemot Jāni Anmani, kurš bija Maskavā).

Rūpnīcas direktors Andris Kozlovskis, Mākslas dienas ievadot, teica: «Gada laikā ir pagājuši vesela piecgade, varbūt pat desmitgade. Mēs zinām, kas ir mākslinieki. Kas ir gaismas nesēji. Kas ir at-

moda. Pavasaris sasauca ar tautas atmodu. Pateicoties mūsu māksliniekiem Marijai Dubiņinai un Pēterim Ušpelim, arī pie mums ir Mākslas dienas. Šodien, sākot ar Jāņa Anmaņa darbu izstādi, man gribas visus sveikt šajā saulainajā dienā. Gribas, lai mēs līdzī panemam garīgumu.»

● Pēc vārds rajona Tautas deputātu padomes sesijai

KAD visa Latvija vilņojās priekšvēlēšanu cīņās, kad atklājās daudzu mūsu republikas iedzīvotāju attieksme pret demokrātiju, pret jaunām vēsmām valsts pārvaldē, Līvānos notika rajona Tautas deputātu padomes izbraukuma sesija. Mēs gaidījām no tās daudz, cerējām, ka beidzot tiks mainīts gadiem krāto parādu skaits pilsētai.

Diemžēl sesija nenoritēja atbilstoši laika garam. Piemēram, redakcijas komisija aizgāja no zāles, pirms bija uzklautas vi-

tas ir jāizskata pilsētas attīstības jautājumi augstākā līmenī, izdarot nepieciešamos labojumus Līvānu attīstības ģenerālplānā. Tas izstrādāts jau 1975. gadā un krustām šķērsām ir dzīves sasvītrots. Tāda veida plānošana ir novedusi ne tikai līdz bezcerīgi atpalikušai infrastruktūrai, bet arī līdz inženierkomunikāciju pārslodzei. Iespējams, ka tas uz labu, jo, izdarot korektīvas plānā, iespējams izskatīt pilsētas problēmas nevis no administratīvā centra pozīcijām, bet gan atbilstoši pilsētas vajadzībām.

Taču nedrīkst aizmirst, ka Latvijas mazpilsētās kādreiz attīstījās katrā savas būvniecības tradīcijas, kultūrvidē saskaņēja ar mazpilsētas sadzīvisko psiholoģiju. Dominēja individuālā celtniecība, Tirdzniecības un sadzīves pakalpojumu objekti bija

un nepieļautu tehnokrātisku pieeju pilsētas attīstībai.

4. Vajadzīgas apakšprogrammas — demogrāfiskā, ekoloģiskā, ģeogrāfiskā, transporta un sakaru. To izstrādi varētu uzņemt pilsētas padomes attiecīgās pastāvīgās komisijas. Tā kā šīs apakšprogrammas ir savstarpēji saistītas, nevarēs iztikt arī bez tāpat saistītām finansu un celtniecības jaudu apakšprogrammām.

5. Pilsētas ģenerālplānam jābūt elastīgam. Tādēļ nepieciešams izveidot korekcijas komisiju, kurā varētu piedalīties arī sabiedriskās organizācijas. Kā pilsēta, tā arī «zona» izmanto vietējo darbaspēku. Ipašu profesiju speciālistiem jānosaka prioritātes — Līvānu zona, Preiļu rajons, republika.

6. Koriģējot pilsētas ģenerālplānu, jāņem vērā daudzstāvu dzīvojamu māju mikrorajonu veidošanas sociālais pamatojums kā arī tas, ka par dzīvokļiem būs jāmaksā tik, cik tas nepieciešams saimnieciskā aprēķina apstākļos, ievērojot sociālā taisnīguma principu visiem uzņēmuma darbiniekiem, kuri izmanto vai arī neizmanto dzīvokļu fondu. Liekot lietā uzņēmumu vai kooperatīvu akcionāru pakalpojumu, jāierīko pazemes komunikācijas individuālās celtniecības perspektīvajos rajonos.

7. Jārisina transporta jautājums, turklāt — atbilstoši tam, vaj Līvāni kļūs par vēl vienu «būvniecības brīnumu» kā Rīgas jaunie mikrorajoni, kur vienreiz stundā kursē autobuss, vai arī mūsu pilsētā parādīsies individuālās apbūves rajoni ar nosacīti zemu iedzīvotāju blīvumu un šādai sistēmai piemērotu transporta sistēmu.

8. Atsevišķus objektus (Rīgas ielas, autoostas uz dzelzceļa pārbrauktuves rekonstrukciju, apvedceļa izbūvi) ģenerālplānā mērķtiecīgi iekļaut tikai tajā gadījumā, ja tie neprasas izdarīt ģenerālplānā iepriekšminētās korekcijas.

Objektu, kuri skar pilsētas plānojumu (trešā skola, dzīvotamie kvartāli, tirdzniecības iestādes, medicīnas iestādes, estrāde), celtniecību paredzēt tikai pēc ģenerālplāna korekcijas un saņemot iedzīvotāju piekrišanu.

9. Rast iespējas, lai Līvānu izpildkomitejas priekšsēdētāis apgūtu pieredzi pilsētas saimniecības vadīšanā un attīstības plānošanā kādā attīstītā valstī.

Nobeigumā vēlēreiz lūdz, risinot Līvānu problēmas, neizmirst pārbūves laika prasības un sociālo taisnīgumu.

U. SILIŅS,
LTF Domes loceklis

Mana koncepcija

sas ruņas debatēs. Manuprāt, redakcijas komisijas deputāti nebija pietiekami patstāvīgi un aktīvi, ja pieņemtajā lēmumā ne ar vienu vārdu netika minēts J. Liepas priekšlikums, proti — apspriežot Līvānu problēmas, vispirms būtu jāņem vērā pašu līvāniešu domas. Jāsecina, ka rajona vadības rīcībā jaušamas monopolitēsi un centralisma tendences.

Toties atklājās mūsu deputātu nostāja pret pilsētas problēmām. Arī Līvānu pilsētas padomes nostāja. Uzskatu, ka tā var būt viens no iezjas punktiem, kad vajadzēs izlemt, kam uzticēt pārstāvēt mūsu intereses nākamajā sasaukumā.

Sesijā parādīja, ka pat domās netiek pieļauta varbūtība apspriesties ar tautu, nebija arī jūtama reāla tautas gribas respektēšana kā demokrātiskas pārvaldes obligāta pazīme. Ļoti gribētos, lai visi sesijā bijušie partijas darbinieki un vietējās varas pārstāvji izanalizētu sekojošo: vai sesijā izpaudās vēl aizvien nepārvarētā ierasto politisko un ekonomisko struktūru inerence, vai arī dominēja atklāta antideмократiska nostāja? Lai kā arī nebūtu bijis, bet Līvānu problēmas palika neatrisinātas. Nebija izstrādāta fakto un ieteikumu vienota koncepcija. Lai tādu radītu, aicinā laikraksta lasītājus izteikt savas domas par pilsētas attīstības galvenajiem virzieniem.

Bet iesākumam — mana koncepcija. Ja šodien nav iespējams detalizēti noteikt pilsētai vajadzīgo objektu skaitu un jaudu,

pietuvināti cilvēku dzīves vietai, bet nevis izvietoti rūpniecības zona, ko pēc lielo pilsētu parauga cenšas panākt dažī uzņēmumi.

Pilsētas attīstības problēmu augstākais līmenis — pilsētas «mērijas» patstāvība un neatkarība, komunālās saimniecības un pilsētas plānošanas decentralizācija.

Līdzšinējā saimniekošana uzskatāmi atklājusi pārlieku lielās centralizācijas negatīvās sekas. Vietējais saimnieks valrs nav tiesīgs lemt un arī materiāli nav ieinteresēts. Arī pilsētas pārvaldē jādominē ekonomiskajiem principiem. Tāpēc principiālas izmaiņas jāizdara finansu sadalē un pilsētas saimnieciskajā struktūrā. Varbūt vajadzētu atrast uzņēmīgu un iniciatīvas pilnu vadītāju, kurš riskētu eksperimentēt — izveidot Līvānu administratīvo aprīki, kura sastāvā būtu Jersikas, Rožupes un Zundānu pagasti.

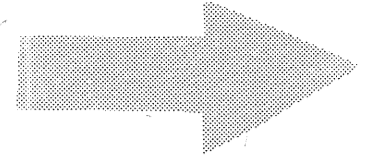
Izstrādājot pilsētas attīstības plānu, iesaku balstīties uz sekojošo:

1. Galvenajam iezjas punktam jābūt gan līvāniešu, gan «zonas» lauku cilvēku dzīves līmeņa celšanai.

2. Galvenais akcents jāliek nevis uz novecojušiem normatīviem, bet gan uz zinātniskiem principiem, kuri savukārt balstītos uz socioloģisko pētījumu datiem.

3. Plāna izstrādē uz demokrātiskiem principiem jāiesaista visas ieinteresētās organizācijas. Piemēram, Kultūras fonds ar savu Daugavas programmu, Tas nodrošinātu vienotu pilsētas vidi

Latvijas KP rajona komitejas sekretāre Irīda Jansone Isl raksturoja rajonā notiekošās Mākslas un Keramikas dienas, kuras sasauca viena ar otru. Viņa pateicās Marijai Dubiņinai un rajona kultūras nodaļai par ieguldījumu to organizēšanā, izsakot novērtējumu visiem: «Lai mēs paši esam radošāki, sa-

protosāki». Piesātināta ar sirdssāpi par novada kultūras stāvokli bija Latvijas PSR Mākslinieku savienības Latgales organizācijas vadītāja Osvalda Zvejsalnika uzruna. «Šajā laikā mēs par daudz aizraujamies ar runāšanām. Tās sāk pārvērsties kā tādās galju cīņās. Jābūt skaidrai apzīnei un programmai. Katram savā vietā, — un savai programmai.

Francis Trasuns ir teicis, ka, ja mēs paši sev nepalīdzēsim, tad neviens mums nepalīdzēs. Vajag sākt savu apkārtni kultūrvīdī. Mums ir jāprasa un jāizstrādā kultūrprogramma republikai un it sevišķi mūsu novadam. No turpat vai 1 000 republikas māksliniekiem tikai ap 100 nedzīvo Rīgā.

Ir vajadzība veidot mazus kultūras centrus un centriņus. Jums ir «Sarkanais Oktobris». Arī ar Rēzekni ir bagāti kolhozi, bet Rēzeknē nav vajadzīgo kultūras iestāžu. Tie varētu baistīt. Ar Mariju Dubiņinu Līvāni izsaka tendenci veidoties par šādu centru. Alcinu rajona un uzņēmumu vadību palīdzēt Līvānu pilsētā mākslinieku darbīcu jautājumā.»

Māksliniekus šajā svētku reizē sveica sabiedrības pārstāvji, rajona kultūras darbinieki un mazie līvānieši zīmēšanas skolotājas Birutas Stares vadībā. Pavasara ziedi. Pavasariņš noskaņojums.

Kadru daļas vadītāja Renāte Smukste kiļtesošos iepazīstināja ar Jāņa Anmaņa dzīves un daiļrades faktiem. Piedalīšanās respektabils Vissavienības un ārzemju izstādēs, saņemtās godalgas. To uzskaitījums vien jau aizņēma krietnu laika sprīdi. Tādēļ, — jo interesantāka kļuva iepazīšanās ar populārā mākslinieka darbu izstādi.

Ar mākslas darbiem varēja ne tikai iepazīties, bet arī tos iegādāties. Daudzu līvāniešu mājās sev vietu atradis Pētera Ušpeja vāzes, skīvjī, krūzes un citi keramikas izstrādājumi, kā arī Marijas Dubiņinas oforti. Pirmos keramikas darbus piedāvāja arī Oļegs Dubiņins. Vislielāko pieprasījumu guva viņa keramikas medaļa «Latgale».

Domāju, ka līdz ar mūsu kultūras dzīvi ienākušajām Mākslas dienām kāds gaismas stariņš ienāks arī katrā mājā. Kādreiz katrai Latgales mājai raksturīgo svētbilžu (mākslas darbu kopiju) vietā pa glezneli, Teiksim, šoreiz Marijas Dubiņinas darbi — «Līvāni, Lidojošais putns», «Līdzda. Trepes apkārtnē», «Vecās dzirnavas», «Daugava pie Jersikas».

V. ROMANOVSKIS

ATELĀ: Mākslas dienu atklāšana Līvānos (no kreisās) M. Dubiņina, P. Ušpeļis, R. Smukste un O. Zvejsalniks.

J. SILICKA foto

Rapsis pēc ziemas miega

Vārds

zinātniekam

- Kā novērtēt rapša sējumus.
- Sējas termiņi.
- Kur konsultēties.

Mūsu republikā uzkrātā pieredze liecina, ka ziemas rapša ražu nestabilitāti rada galvenokārt slikti sējumu pārziemošana.

Latvijas Zemkopības ZPI veiktie ilggadīgie izmēģinājumi liecina par augu bojāeju galvenokārt ziemas beigās un pavasara sākumā, kad krasu temperatūras svārstību rezultātā tiek bojāts augu sakņu kakliņš, sevišķi vēlinos sējumos. Augu iznikšanu augšanas punkta bojājumu dēļ novēro retāk un tikai tad, ja ziemā nav sniega segas. Rapsis iznikst ziemāšanas periodā, ja, kūstot sniegam, ūdeņiem nav noteces.

Sējumus ar bojātām sānu saknēm vai augšanas punktiem var zināmā mērā labot, agrī pavasarī dodot slāpekļa papildmēslojumu, bet, ja bojāta ir mīetsakne, agrotehniskie paņēmieni nav efektīvi.

Par pavasara rapšu sējuma kopšanas izejās datiem kalpo sējumu pārziemošanas novērtējums, no tā atkarīgs pasākumu kompleks mēlošanai, cīņai ar nezālēm un kaitēkļiem.

Pirmās sējumu apsekošanas laikā nosaka augu biežību, to bojājumu pakāpi un lauka vienmērību. Augu biežībai jābūt ne mazāka kā 40 — 80 augi uz kvadrātmetru. Auga dzīvotspēju nosaka pēc saknes kakliņa diametra (tam jābūt lielākam par 5 milimetriem) un auga reģenerācijas spējas.

Lai novērtētu pārziemošanu, agronomam jānosaka augu paraugi un tie rūpīgi jāizpēta, vērojot uzmanību uz to, vai nav bojāts saknes kakliņš, no kura ir atkarīgs augu pavasara ataugšanas process. Ja sakņu kakliņa griezumā ir zaļganā krāsā, bez pušanas pazīmēm, ar raksturīgu kāpostu smaržu, tad gaidāma laba augu reģenerācijas spēja, pat, ja nav saglabājusies neviena zaļa lapa. Saknei jābūt cietai un veselīgai.

Pēc apsekošanas rezultātiem sējumus klasificē kā: 1) normālus — augu biežība 40 — 80 uz kvadrātmetru, izvietošanās uz lauka vienmērīga, sakņu kakliņa diametrs lielāks par 5 milimetriem; 2) rapsis, kuram nepieciešami papildus agrotehniskie pasākumi, — augu biežība 15 — 30 uz kvadrātmetru, saknes kakliņa diametrs lielāks par 3 milimetriem; 3) stipri izretināti sējumi, — augu biežība mazāka par 15 uz kvadrātmetru, saknes kakliņa diametrs mazāks par 3 milimetriem, laukā daudz bojātu vietu un tukšumu. Ja rapsis pieder pie 2. grupas, tad jārekinās ar zudumiem 20 līdz 40 procentu apmērā no plānotās ražas.

Vietās, kur sējumi vai to daļa pieder pie 2. vai 3. grupas, atsākoties veģetācijai, jāveic otrreizēja novērtēšana, lai pārbaudītu pirmās novērtēšanas rezultātus un pieņemtu lēmumus par

nepieciešamajiem pasākumiem. Lai paātrinātu ziemāšanas laikā novājinātu augu ataugšanu, jādod slāpekļa papildmēslojums — 140 — 150 kg N darbīgā vielā uz hektāru. Slikti pārziemojušus laukus (3. grupā iedalītos) jāmēslo tikai pēc otrās novērtēšanas, kas izšķir jautājumu par sējuma saglabāšanas lietderību.

Nemot vērā kultūras augsto reģenerācijas spēju, nav jāizār sējumi ar augu biežību 15 — 20 augi uz kvadrātmetru. Saņēmuši pienācīgu slāpekļa mēslojumu un kopšanu, tādi sējumi ļauj ievākt līdz 10 centneriem sēklu no hektāra.

Izretinātos sējumos sevišķa vērtība jāvelti cīņai ar nezālēm. Tīrumu kumelītes, mikstpleņu un māllepju apkarošanai lieto 0,3 — 0,4 litri uz hektāru 30 procentīgu lontrela šķīdumu. Vislabākos rezultātus dod miglošana, ja gaisa temperatūra nav zemāka par 12 — 15°C.

Pavasārī rapsim sevišķi būtami kaitēgie kukaiņi: spradžī, sēklu un stublāju smecernieki un krustzležu spīguli. Cīņai pret tiem lieto suicidīnu (20 procentu emulsija) — 0,3 litri uz hektāru; volatonu (50 procentu emulsija) — 0,6 — 1 litrs uz hektāru, karbofosu (50 procentu emulsija) — 0,6 — 0,8 litri uz hektāru, metafosu (40 procentu emulsija) — 0,75 litri uz hektāru. Samērā efektīva un ekonomiski izdevīga cīņa ar kaitēkļiem ir lauka malu apstrāde. Ja sējumus audzē zaļbarībai, pesticīdus lietot nedrīkst. Ja ziemas rapsi lieto agrai zaļbarībai, vislabāk to plaut pumpurošanās fāzē un dzīvniekiem izbarot nesasmalcinātu. Ziedošus augus dzīvnieki ēd nelabprāt. Izbarojot ziemas rapša zaļo masu, sākumā to dod pa 5 — 6 kilogramiem dienā katī maisījumā ar salmiem, skābarību un citiem lopbarības veidiem ar augstu sausas saturu, un tikai pēc 5 — 6 dienām — tīrā veidā (10 — 15 kilogramus jaunlopiem). Ziedošu rapsi var lietot agrāk skābarības gatavošanai. Nemot vērā lielo mītruma saturu augos, masai jāpievieno sasmalcināti salmi vai siens (30 — 40 procenti). Skābarības kvalitāti uzlabo, pievienojot monokalcijs fosfātu vai bezfluora fosfātu.

Pavasārī nedrīkst palaist garām izdevību iesēt rapsi zaļās masas ieguvei. To izmanto vasarā un rudenī lopu piebarošanai. Sēt var dažādos termiņos, bet visos gadījumos labi sastrādātā, no nezālēm tīrā augsne (izsējas norma 10 — 12 kilogrami uz hektāru). Latvijas Zemkopības izmēģinājumos konstatēts, ka

agrie (maija) sējumi dod 2—3 pilnvērtīgus zaļās masas plāvumus. Pienācīgi mēslojot ar slāpekļa mēsliem, iegūst kopsummā 600 — 800 centnerus no hektāra zaļās masas. Pamatsējumi dod 100 — 120 kg N uz hektāru un pēc katra plāvuma — 60 kg N uz hektāru. Lai augi labi ataugtu, plaušanas augstummam jābūt ne zemākam par 10 — 12 centimetriem.

Perspektīva ir rapša kā starpkultūras audzēšana pēc rudzu zaļbarības novākšanas (jūnija 1. dekādē). Rudenī var iegūt rapša zaļmasu, kas līdzvērtīga kackenkāpostu ražai — 300 — 400 centnerus no hektāra. Sagremojamā proteīna iznākums sasniedz 7 — 9 centnerus no hektāra.

Labi padodas arī vēlinie rapša sējumi — pēc agro kartupeļu, vīkcaugu un zirņaugu mīstru un pat agro graudaugu (līdz augusta vidum) novākšanas. Izauģušo masu var izmantot ne vien zaļbarībai, bet arī kā mēslojumu; 150 — 200 centneri rapša zaļās masas ir līdzvērtīgi 20 tonnām labu kūtsmēslu. Šāds paņēmieni sevišķi vērtīgs attāliem laukiem, ar ierobežotām kūtsmēslu lietošanas iespējām.

Atsevišķās saimniecībās audzē vasaras rapsi, ko arī izmanto zaļbarībai, tomēr vasaras rapša ātrās uzliedzēšanas dēļ izmantošanas laiks ir īsāks nekā ziemas rapsim. Ja vasaras rapsi audzē sēklu ieguvei, jāņem vērā tā vēlā nogatavošanās (augusta beigās — septembra sākums) un ar tā novākšanu saistītās grūtības šajā laikā. Bez tam vasaras rapsis ir sevišķi pakļauts dažādiem kaitēkļiem, tāpēc jāparedz augu aizsardzības pasākumu komplekss, sākot ar sēklu kodināšanu ar fentiurāmu (0,3 kilogrami 65 procentīgā preparāta uz 1 centneru sēklu) un beidzot ar vairākkārtēju sējumu apstrādi ar pesticīdiem (līdz ziedēšanai). Vasaras rapsis vairāk cieš no nezālēm, tāpēc bez parastajiem agrotehniskajiem pasākumiem jālieto arī herbicīdi — treflāns (1 — 2 litri 25 procentīgās emulsijas uz hektāru), ko pēc izsmidzināšanas nekavējoties jāiesēdā augsne 3 — 5 centimetru dziļumā pirmssējas kultivēšanas laikā.

Labas kvalitātes rapša sēklas (šķirnes 'Jupiter', 'Zet-Nef', 'Janter') var nopirkt Ventspils rajona sistēmā «Rapsis» un Latvijas Zemkopības ZPI. Seit var saņemt konsultācijas par rapša audzēšanu zaļās masas vai sēklu ieguvei.

L. BOROVKO,

Latvijas Zemkopības ZPI zinātniskā līdzstrādniece, lauksaimniecības zinātnju kandidāte

Kur jūs esat, pulka biedri?

Lielais Tēvijas karš arvien tālāk paliek pagātne. To, kas ir karš, tagadējā paaudze uzzina no grāmatām un kinofilmām. Un tas ir labi, ka tikai no grāmatām un kinofilmām. Jo par uzvaru Lielajā Tēvijas karā maksāta pārāk liela cena.

Jā, laiks nerimtīgi rit uz priekšu. No dzīves mūžības valstībā aiziet veterāni, un ar katru gadu mazāk paliek cilvēku, kuri var pastāstīt par aizvadītajām cīņām asinainajā karā pret vācu fašismu, par tiem, kas lielās Uzvaras labā ziedoja savas dzīvības. Joprojām īpaši daudz nezīnāmā ir par kara sākuma posmu. Jo toreiz nācās atkāpties, iznīcināt dokumentus.

Sevišķi grūti ir dabūt ziņas par mūsu aviācijas daļām. Sauszemes karaspēka vienības cīnījās mobilī, bet aviatori izcīnīja kaujas plašā teritorijā, gāja bojā gaisā un, pat izlēkuši ir izpletņiem, bieži vien nokļuva fašistu okupētajā teritorijā. Tragisks liktenis piemēklēja arī daudzas vienības, kuras apkalpoja aviācijas daļas. Kritiskos brīžos tās iekļāvās strēlnieku apakšvienībās, un, ņemot vērā savu specifiku, bija vāji apbruņotas, gāja bojā nevienlīdzīgās kaujās.

Kas palika dzīvs šajā briesmīgajā kara ugunsgrēkā? Kur viņi ir? Ceru, ka arī jūs avīze palīdzēs noskaidrot daudzus jautājumus, ka uz manu alcinājumu atsauksies tālāk minēto kara spēka vienību veterāni, ja tādi dzīvo jūsu rajonā, vai arī bijušo kaujinieku tuvinieki.

Zitomiras debesis un Klēvas aizstāvēšana cīnījās 52., 90., 94., 136, 138., 225., 226., 227 aviopulku aviatori. Lūdzu šo pulku lidotājus, kā arī palīgdienestu cīnītājus atsaukties, sūtīt savas atmiņas, lai noskaidrotu minēto vienību kauju ceļu un jūsu kritušos biedrus. Meklējam arī visus tos, kuriem ir kaut kādas ziņas par 223. tālas darbības bumbvedēju pulku un 317. tālas darbības izlūkošanas aviopulku, par 50. ātro bumbvedēju pulku un 95. jūras aviācijas pulku un to kaujām. aizstāvot Maskavu 1941. gadā, kā arī par 1942. gadā formēto 625. triecienaviācijas pulku.

Vēstules lūdzu sūtīt uz adresi: Vorosilovgrada 5. kvartāla 1. dzīv. 10. P. KINDRUKS

Līvānu pieminekļa priekšvēsture

Tajā pašā lietā atrodam, ka informācija par Līvānu Atbrīvošanas pieminekli periodikā pirmoreiz parādās izdevumā «Latvis» 29. jūlijā. Tajā cita starpā ir teksts, ka pazīstamais arhiteksts ir arī bijušais Līvānu atbrīvošanas cīņu dalībnieks.

Piebūvēšanu, ka tā laika likumi prasīja arī šādu projektu iepriekšēju apstiprināšanu Ministru kabinetā. Pēdējā arī tika dota 1934. gada 25. septembrī. So projektu izskatīja Būvniecības pārvalde pieaicināja Mākslas akadēmijas un Latvijas universitātes pārstāvjus. Bet labāk ieskatīsimies to dienu periodikā.

Gandrīz visos 1935. gada jūnija izdevumos bija rakstīts, ka 9. jūnijā Līvānos atklāja Atbrīvošanas pieminekli («Rīts», Nr. 159, «Jaunais vords», «Brīvā zeme», «Latvis» un daudzos citos). Kādos apstākļos notika

pieminekļa atklāšana? Kā notikēja šis notikums?

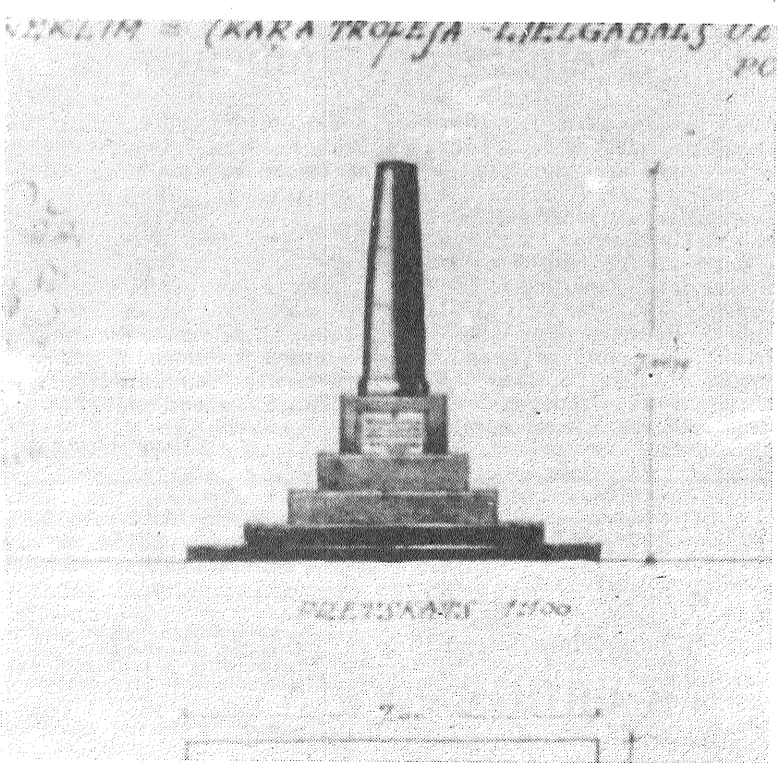
«Līvānos pirmajos Vasaras svētkos atklāja Atbrīvošanas pieminekli. Svinības ievadīja ar dievkalpojumu luterāņu baznīcā, kur ieradās vecie karavīri un partizāni. Svētrunu teica armijas mācītājs P. Apkalns. Plkst. 14 ple aizplūvurotā pieminekļa ieradās aizsargi, skolu jaunatne, skauti, ugunsdzēsēji, organizācijas un pilsētas un apkārtnes iedzīvotāji. («Rīts», Nr. 159.)

Periodikas izdevumos ir nosaukti kritušie karavīru vārdi. Viņu ir 17. Neskaidriību rada tas, ka atsevišķos rakstos minēts skaitlis 40.

Pieminekli latviešu tautai izmaksāja trīs tūkstošus latu.

G. RUSKULIS

ATELĀ: fotokopijā redzama pieminekļa projekta rasējuma daļa.

Šī gada 28. janvārī «Leņina Karogs» publicēja rakstu «Līvānos bija pieminekļi...». 10. februārī tika izveidota pieminekļa atjaunošanas komisija.

Ieskatisimies dažos Latvijas PSR Valsts Centrālā vēstures arhīva dokumentos, kuri ļauj mums izsekot pieminekļa uzstādīšanas gaitai pirms 55 gadiem.

Līvānu pilsētas valde pēc Daugavpils apriņķa policijas iecirkņa pieprasījuma policijas uzraugam 1934. gada 31. augustā paziņoja, ka Līvānu Atbrīvošanas pieminekļa būvprojekts iesniegts apstiprināšanai Būvniecības pārvaldē caur arhitektu P. Dreimani, kurš izgatavoja projektu. Pieminekļa būvdarbi vēl netiek izvesti. (Fonds 6443, apraksts 20, lieta 93).

